

saben res de res, des de les seves oficines de fusta plastificada. També ens és donat de conèixer, mercès a aquest llibre, llocs insòlits i curiosos, petites masies, esglésies, com la de Cerdans, ben dibuixada –com ho és en general tota la il·lustració que el complementa, obra de Carles Puche. De vegades, els indrets resulten ser veritables descobriments com la Sitja del Llop, de gran interès arqueològic a causa de les inscripcions circulars sobre pedra, potser del tercer mil·lenni abans de Crist; o la referència al vell comunidor del poble de la Costa, que és un toc de màgia sota un teulat de possibles sacrificis. O l'anada al sot de Ricós, on apareixen, la nit de Sant Joan, les dones encantades, germanes, pel que sé, de la munió de gojes i dones d'aigua amb les quals et toparies, per poc que t'entretinguissis, en el somieig de les hores lentes de les basardes. Què més? Doncs que, puntualment, en el llibre, encara se'ns obssequia amb les efemèrides, arrencades al punt d'acabament de cada dia, de les primeres floracions que l'autor ha clissat, del primer cant del rossinyol, del primer advertiment nupcial del pinsà, dels primers nius de merla o del primer estornell que ha tret el cap a les envistes de can Justa. Hi són, espiades en el moment genital de les seves parusies, orquídiades, bestioles, cards, alzines, freixes; tot el que cria, viu i continua –o mor i desapareix– sota el cerele blau i dins del càl·lid magma que nodreix la vida, fràgil, essencial i perpètuament amenaçada que és com un cos, perllongació, al cap i a la fi, del nostre cos individual, justificació, alhora, de la nostra condició humana.

Es tracta, per acabar-ne el comentari, d'un llibre plenament actual que s'avé, sense fisures, amb les formulacions treballades que, a poc a poc, estant sorgint del caos. Qui no sigui curt de vista o ras de pensa ja es va adonant que la pretesa civilització del consum a qualsevol preu, que el mercantilisme –d'estat o liberal, tant l'hi fa– caminen fent cercles concèntrics pel desert d'unes matemàtiques impossibles. Es nota l'ofec de quelcom més que el d'un segle de percentatges, guerres i mass-media. La realitat virtual, pot alienar-nos de la realitat real? En la crisi de les mutacions, on ens trobem, llibres com el d'en Martí Boada obren perspectives i ajuden a l'oxigenació pulmonar.

Xavier Renau

Entre la història i els records

XARGAY, Xavier

XXV anys de l'Institut Frederic Martí i Carreras
Institut Frederic Martí i Carreras,
Palafrugell, 1994. 147 pàgines.

La història d'un centre educatiu es construeix dia a dia a partir de tot el fonament humà que hi passa una part important de la seva vida –alumnes, professors, pares, etc. Aquesta història, però, sovint queda a l'oblit de la població, o en tot cas, arraconada en l'inconscient de cada membre d'aquesta comunitat educativa, i amb el pas del temps va entrant en l'oblit més fosc, sempre que no surti una iniciativa per plasmar tots aquests records i dades sobre un paper. I aquesta ha estat precisament la tasca encomanada a Xavier Xargay per l'Institut de Palafrugell, condensar tota mena de dades i records en 147 planes, d'un estil amè, directe i entenedor. L'Institut Frederic Martí de Palafrugell pot gaudir des de la primavera passada –i que sigui per a molts anys– d'un document que serà eina bàsica i imprescindible per al coneixement dels seus primers vint-i-cinc anys d'història, com a document històric molt ben acabat, però també com a eina de lectura i gaudi personal de totes aquelles persones que han passat pel centre, que amb

tota seguretat es poden sentir identificades amb el que s'explica en el llibre. «Cada persona que ha tingut alguna relació amb l'institut hi hauria de trobar el seu racó identificatiu» va dir el mateix Xavier Xargay durant l'acte de presentació del llibre. L'institut de Palafrugell pot presumir des del curs passat de tenir la seva pròpia història plasmada en un llibre d'una gran qualitat, tant a nivell de contingut com d'edició.

Al llarg de tot el curs escolar 93-94 l'Institut Frederic Martí i Carreras va viure una multitud d'actes commemoratius del 25è aniversari de l'edifici. Entre ells hi va haver conferències, balls, dinars populars, festes i sopars de cada promoció d'alumnes i ex-alumnes de l'institut, una sessió de teatre... I un dels actes que entraven dins aquesta programació commemorativa va ser la presentació del llibre *XXV anys de l'Institut Frederic Martí i Carreras de Palafrugell* de Xavier Xargay.

Xargay és, des de fa tres cursos, professor de llengua i literatura espanyola al centre palafrugellenc i anteriorment havia participat en la redacció de la memòria *Banyoles, al costat de Barcelona*, escrit entre els anys 1987 i 1988, com a dossier de la subseu olímpica de rem als Jocs Olímpics del 92. I amb tan sols tres anys d'estada en aquest centre ha estat capaç d'impregnar-se de la seva història com el més profund coneixedor dels fets transcorreguts al llarg de vint-i-cinc anys, des dels problemes burocràtics per a la seva construcció i arrancada, entre el 1963 i el 1968, fins a l'actualitat, amb els habituals problemes de massificació. Tot això, amb l'ajuda i la col·laboració d'altres professors del centre, que s'han encarregat de la documentació fotogràfica –Montserrat Llovera–, el tractament informàtic –Ernesto Bribián– i el

disseny de l'edició –Àlex Trabal. El resultat, com s'ha comentat, ha estat un llibre pensat, realitzat i editat íntegrament a l'institut de Palafrugell.

XXV anys de l'Institut Frederic Martí i Carreras de Palafrugell ha estat dividit en set capítols, refent la història del centre de forma cronològica i recordant els fets més destacables de l'àmbit educatiu, però també social, polític i cultural de cada període a la població. El mateix autor recordava durant la seva presentació, el passat mes d'abril, que el llibre pretén ser un reflex de la societat. I és que no es pot aïllar l'institut del seu entorn. Els vint-i-cinc anys d'història recollits en el llibre no es podrien explicar sense tenir en compte l'evolució de l'entorn, la vida del carrer, les modes, les inquietuds i els problemes que han preocupat la població palafrugellenca. «La història-crònica d'una institució com l'Institut Frederic Martí i Carreras pot ser mostrada només amb les dades objectives, fredes i feixugament certificables, o pot ser insinuada amb el batec vital de tots aquells que hi van passar. I ja se sap que si es tria la segona opció, ens trobarem que en un únic edifici s'hi han viscut mil històries diferents», diu Xargay en el primer dels capítols del llibre.

Aquest primer capítol fa una breu introducció històrica genèrica de l'origen de l'edifici, on principalment es posa en situació al lector per tal que, a partir del segon, s'abordin els primers anys del centre. Segon capítol que enquadra el període 1963-1968, cinc anys en els quals es van viure les primeres aventures per tal que el centre es fes realitat –setembre del 1968. Aquests anys són retratats per Xargay com uns anys difícils, amb contínues converses i negociacions amb l'administració.

«L'institut no va ser donat per l'administració sinó que es va aconseguir gràcies a l'esforç de la societat» segons paraules de Xargay. D'aquesta època cal destacar-ne la implicació que hi va tenir tota la població de Palafrugell i personalitats com Frederic Martí i Carreras, que va estar lluitant fins a la seva mort –tres setmanes abans d'iniciar-se el primer curs– per aconseguir els permisos per a la construcció del centre; Francesc Alsius; i Joan Gich, aleshores alcalde de Palafrugell.

Els sis primers anys de funcionament del centre (1968-1974), agrupats en el tercer capítol del llibre, són definits com els de l'arrelament del centre a la població i la comarca. En una època d'efervescència política, els professors, i tota la gent que creia en l'institut, van haver de lluitar per arrelar-lo a la població i articular el seu funcionament. Començament difícil, amb un desconeixement del que s'intentava fer en aquell nou centre, que Xargay reflecteix en tres anècdotes. «Perquè, a veure, si tenim les monges que ho fan tan rebé de tota la vida, si acaben d'estrenar aquell col·legi nou que és tan maco i els mestres són tan joves i tan trempats, i endemés és de l'església; i que no acaben d'estrenar un altre col·legi públic, allà dalt? Doncs perquè reconxo necessitem un altre col·legi o institut o lo que sigui», n'és una d'elles.

Després de la consolidació, els vint anys restants d'història del centre són agrupats pels períodes definits per Xargay com a la consolidació (1974-1982) i la massificació (1982-1993). En el primer queden reflectits tots els canvis d'època, de l'entrada de la democràcia i les noves lleis, el bateig de l'institut, el seu creixement i la creació de l'associa-

ció de pares. I el darrer capítol cronològic és el de la massificació, tan habitual a tots els centres de les nostres comarques, que ha causat en algun cas concret seriosos enfrontaments amb l'administració. Creixement de la matrícula escolar, redistribució de l'espai, noves tècniques i renovacions pedagògiques en són els punts principals.

El cireret del llibre es troba just a les darreres pàgines, amb un capítol a manera d'àlbum fotogràfic i un altre d'apèndixs. A part de les 176 fotografies que hi ha al llarg dels primers cinc capítols, donant una gran importància al document fotogràfic, en el capítol sisè se'n fa un recull de moments curiosos de la vida quotidiana del centre. I finalment el llibre es clou amb els apèndixs, on es recullen els noms de les juntes directives, de tots els professors que han passat pel centre i, com a dada curiosa, noms i cognoms dels subscriptors que van fer donatiu per a la compra del terreny on es va construir l'institut.

En definitiva, un llibre per a tots aquells que van passar bones estones –i també males estones, per què no?– a l'anomenat Institut Frederic Martí i Carreras de Palafrugell. Tots els exalumnes i persones que coneguin mínimament el centre trobaran en el text d'alguna referència amb la qual es podran identificar. Conèixer la història, en un món convuls com l'actual, sobretot en l'ensenyament, ha de servir per reconèixer mèrits, però també errors. I aprenent d'aquests intentar forjar uns cursos futurs millors per a tota la comunitat escolar.

Abel Font